

Kratochvíl o FYSIS / FYSIS / Příroda / Jazyk a filosofie / Slova a filosofie / Etymologie a filosofie

Kratochvíl upozorňuje, že FYSIS je slovo předfilosofické. S výjimkou slov filosofy uměle vytvořených jsou všechna slova předfilosofická – ostatně co to vlastně znamená? Zdůrazňovat tuto „předfilosofičnost“ má smysl pouze za předpokladu, že se slovem spojujeme také jeho význam. Význam slova FYSIS (nebo LOGOS atd.) např. u Hérakleita je však jiný než význam „téhož“ slova třeba v Homérovi (jak sám Kratochvíl cituje). Pokud má tedy Kratochvíl na mysli předfilosofický význam slova FYSIS, pak o něm nemá smysl mluvit, protože jemu jde přece o filosofii přírody a nikoliv o přírodu jako mýtus (přesněji: jde o filosofii přírody, jak ji chápe právě filosofie – a ne o to, jak ji chápal mýtus). Rozlišování slov filosofických a nefilosofických nedává dost smysl. – Pokud jde o etymologii, ta má – a ovšem také má mít – filosofickou závažnost. Jazyk je nepochybně záležitostí „předfilosofickou“ (i když filosofie později vykonává na jazyk závažný vliv), ale nepochybně dává také filosofii (a ovšem nejenom jí) jakési „pokyny“ či „znamení“ (Hérakleitos právě o tom asi mluví, když říká o Apollónovi, že nic neříká, nic nezamlčuje ani neskrývá, ale dává pokyny – ΣΕΜΑΙΝΕΙ; mohli bychom to po jeho vzoru přeformulovat: slova sama nejsou předfilosofická ani filosofická, ale dávají filosofovi jakási znamení). Filosof však není těmito pokyny ani znameními nutně vázán, nýbrž musí jich pouze dbát, být si jich vědom a hodnotit je jako platná a pro filosofii pozitivně využitelná, nebo jako naplatná, zavádějící a tedy filosofií nezbytně odmítaná a nerespektovaná. Teprve toto uznání nebo zavržení zatahuje slovo s jeho etymologickými kořeny do filosofického (eventuelně dalšího, např. vědeckého apod.) kontextu. Platnou otázkou není tedy filosofičnost nebo nefilosofičnost slova FYSIS, nýbrž to, zda konkrétní filosof má za to, že se ve svém filosofickém pojetí může o etymologické kořeny tohoto řeckého (nebo potom latinského, českého atd.) slova opřít nebo nikoliv. Pokud nikoliv, musí na to zřetelným způsobem upozornit a občas toto upozornění zopakovat (neboť čtenář bude asi mít sklon číst a chápat toto slovo především pod vlivem jeho běžného užívání, eventuelně pod vlivem svých znalostí jeho řeckého, latinského nebo českého etymologického zakotvení.

(Písek, 950819-1.)